

Vi lar Torgeir fortelle:

*nesten* "Først litt om min bakgrunn. Jeg deltok i divisjon "Wiking" i årene -41 til -42. Lå i Mius-stillingen vinteren over, var med på fremmarsjen mot Kaukasus sommeren 1942. Jeg ~~for~~lot divisjonen for å dra til offiser-skolen i Tölz i sept.-42. Her var jeg til juli/august -43. Som gammel skiløper deltok jeg i en del skikonkuranser denne vinteren. Hoppet hadde jeg gjort en del før, og utfor det tok jeg nærmest på sparket. Samtidig med meg var det også folk fra Skibataljonen på Tölz. Da vi igjen skulle tilbake til avdelingene, ble jeg uten å være spurt, overført til Skibataljonen. Jeg hadde ønsket å komme tilbake til "Wiking" eller en tilsvarende divisjon, men det skulle være frem til årskiftet -44/-45 før dette ønsket gikk i oppfyllelse.

På dette tidspunkt ble jeg ~~så~~ overført til rgt. "Norge". Jeg dro til Tyskland, ble over Berlin og Danzig sendt til regimentet som da lå i Kurland. Vegene var frie oppover og vi ble ikke sjenert. *på new male* Jeg kom til III. btl. som ble ført av kapt. Hoffmann og fikk i oppdrag å overta ll.kp. På denne tiden var regimentet engasjert i det 4. Kurlands-slag som endte med at hele det III. (germ.) panserkorps ble trukket ut, og i Libau ble innskibet for transport tilbake til Tyskland.

Da jeg overtok ll.kp. var styrken på ca 60 mann. Det var ~~et~~ par nordmenn ved kompaniet. Den ene, Knut fra Hedemarken, så jeg en del til. Den andre var ved trenet, og han ble jeg ikke kjent med. Som alltid når det var snakk om forflytninger, så oppsto det en del rykter. Et fortalte at vi skulle settes inn på vestfronten.

Innlastingen i Libau gikk greit for seg. Vi ble ikke sjenert av russerne. Det har gått en del rykter om at det dagen før innlastingen ble foretatt noen skinmanøvrer, at tomme lastebiler ble kjørt ombord og at russerne da bombet disse, og at det var ~~av den grunn~~ *en del at* innlastingen kunne foregå i ro og mak. Dette ~~kan~~ *av makt* jeg ikke si med sikkerhet. Under transporten nedover Østersjøen ble vi forfulgt av ubåter, og ~~en~~ *hadde* av transportskipene som var bak oss i konvoien ble senket. På denne tiden var russerne fremme ved Østersjøen og holdt en god del av kysten besatt.

Det gikk videre nedover. En kveld i offisersmessen oppsto det en litt pinlig episode. Jeg satt sammen med den norske legen kapt. Per Børresen. En del av de tyske offiserene begynte å snakke om de germanske frivillige, om folketyskere og andre. Tonen var litt ned~~slående~~ *slående* -latende, og en kunne få det inntrykk at det var de frivillige som var årsak til at det gikk så dårlig med krigen. Da reiste Per Børresen seg, litt animert var han vel, i hele sin størrelse og ropte ut over forsamlingen: "Reichs-deutsche, ein Garant für den Sieg!". Det ble taust i *en forsamlingen* ~~for~~ *for* samlingen. --- Jeg er ikke sikker på om det var generaler tilstede der, men det var

oberster, oberstløytnanter o.s.v. Etter sikkert, Steiner var ikke tilstede, for da hadde han straks grepet inn. - Altså litt av en kveld. -

Omsider kom vi til Stettin, hvor båtene ble losset. Dette gikk nok så <sup>nesten</sup> raskt, for vi hadde jo ikke stort mer utstyr enn de vi kunne bære med oss.

Vi ble kjørt til et sted like sydøst for Stettin. Her ble regimentet frisket opp. Vi fikk nye troppsjef, og kompanistyrken kom opp i 120 mann. Vi lå her noen dager, og de vanlige ryktene begynte å løpe. Det het seg at vi skulle østover i motangrep for å forsøke å kaste russerne til bakte. Det endte med at vi ble satt inn over en elv som gikk under navnet "Die faule Ihna" (den dovne Ihna). Vår oppgave var å befri kampgruppe Vogt, som var innesluttet i Arnswalde, av pansergrupper fra Sjukows l. hviterussiske front. Mitt oppdrag var å angripe frontalt mot en by som het Ebenau. Da jeg var yngste kompanisjef fulgte btl. kmd. Hoffmann med under angrepet. Til støtte hadde vi en "Königstiger". Det var bløtt og det var tungt å ta seg frem. Da vi kom så langt at vi skulle storme byen, var jeg foran sammen med min troppssjef Høpken, like bak oss kom det et granatnedslag som med ett slag tok med seg hele kompanitroppen min. Vi som var litt lenger fremme gikk klar. Russerne skjøt som besatt. Særlig ble vi sjenert av ilden fra høyre. Sersjant Simon fra første tropp maste gang på gang om en russer som han var blitt oppmerksom på. Han satt ca. 200 til 300 meter fra oss. Jeg ble lei av dette maset, og sa at han som hadde maskingevær fikk da ta seg av denne karen. På denne måten fikk jeg brakt ham til taushet. Vi arbeidet oss så nær til byen som mulig. Under dette hadde vi støtte av "Tigeren" og av artilleriet. Sammen med det vi hadde av tunge våpen fikk vi, myket opp så vi kunne storme landsbyen. Russerne forsvant. Til venstre for oss lå rgt. "Danmark". Nu var vegen fri for general Vogt, og han og hans styrker sammen med størstedelen av sivilbefolkningen kom seg ut av Arnswalde. Vi hadde gått i stilling på østsiden av byen, og dagen etterpå hendte det noe pussig. Om morgenen kom to russere bedagelig spaserende ut av en låve. Geværene hadde de skjodesløst hengende over skulderen. Antagelig hadde de overnattet i låven, og trodde vel at de fremdeles var herrer i landsbyen. På denne tiden presset russerne på for å nå frem til Stettin, og vi gikk i stilling på østsiden av en rekke landsbyer. Vi lå noen dager her, og en dag ble jeg kalt til btl. kmd. Hoffmann. For å skaffe oss oversikt over stillingen måtte vi foreta noen ~~små~~ oppklaringsvirksomhet. Den følgende natten tok jeg med meg noen karer fra kompaniet, og vi arbeidet oss frem til de russiske stillingene. Hva vi fikk se var ikke særlig oppmuntrende. Store samlinger av pansere og den ene panservernkanon ved siden av den andre. Det så håpløst ut. Skulle vi gå på her måtte vi hatt en ganske annen støtte enn den vi hadde. Jeg rapporterte til Hoffmann. Han var enig i at det ikke så særlig lyst ut for oss, men

Torgeir.

-3-

mente vi fikk se hva morgendagen kunne bringe. Senere kom det så ordre om at vi ikke skulle angripe.

Det var en forferdelig tid dette. Vi lå ikke lenger unna landsbyen enn at vi kunne høre kvinneskrikene, så vi skjønnte hvorledes russerne før frem. I de landsbyene vi hadde befrikk fikk vi rystende beretninger om hvordan de hadde behandlet kvinnene. I en av dem kan jeg huske at vi oppe på loftet i et hus fant likene av en kvinne og en russer. Klærne var flekket av henne, men for å forsvare seg hadde hun kjørt en stor kniv inn i brystet på ham. Da vi fant dem var begge døde.

Årsaken til at angrepsordren var blitt kalt tilbake, var at russerne hadde brutt gjennom på begge sider, slik at den eneste muligheten for oss var å trekke oss ut. Dette var den siste fremrykkingen! Fra da av var vi stadig på tilbaketog. Vi løste oss fra russerne, gikk så i nye stillinger lenger bak, hvor vi hadde som oppgave å oppholde fienden så lenge som mulig. Ofte kom vi da til helt utbygde stillinger. Det var soldater fra Wehrmacht som hadde foretatt utbygningene. Når så vi kom tilbake, forsvant disse nyvaskede og nybarberte soldatene, og overlot til oss å holde de stillingene de hadde gjort ferdig. Vi var jo skitne og så vel ikke ut i det heletatt. Under disse kampene hadde vi bra med infanterivåpen, men det var ikke noe artilleristøtte å få. Pansere var det heller ikke mange igjen av. Til slutt nådde vi frem til utkanten av Stargard, en litt større by. Vi kom fra syd, og jeg fikk ordre om å gå i stilling langs en jernbanelinje. Bataljonskommandøren sa jeg skulle få 25 mann fra folkestormen som forsterkning av kompaniet, som på denne tiden var skrumpet inn til ca. 50 mann. Jeg syntes dette hørt flott ut. Vi kom frem til stillingen, som fulgte jernbaneskjæringen, slik at vi hadde dekning mot øst. Her fant vi også "forsterkningen". Det var menn i 60 års alderen. De var utstyrt med fine våpen bl. a. mg.-42. Sjefen deres var en oversersjant fra Wehrmacht. Jeg tenkte å fordele dem blandt mine mere kampvante menn ~~og~~ som jeg jo kjendte og kunne stole på, men så langt kom vi ikke. Russerne angrep med full styrke. Bortsett fra et lite skogholt som ble holdt av en avdeling fra "Danmark", var lendet helt flatt. Jeg tenkte ved meg selv at her får vi bare la dem komme så nær som mulig før vi åpner ild. Vi hadde nemlig ikke noe ammunisjon å kaste bort. Jeg fikk ingen anledning til å fordele disse karene, så jeg ba oversersjanten ta dem med seg over på min venstre fløy. Han fikk ordre om å forsøke å oppnå forbindelse med "Danmark", og at tilbaketrekking bare måtte skje på min ordre! Da russerne var nær nok, åpnet vi ild med maskingeværene. Russerne trakk seg da noe over mot skogen hvor det var dekningsmuligheter. Dette skjedde på formiddagen.

Torgeit.

-4-

På eftermiddagen braket det løs igjen. Med store panserstyrker støttet <sup>semmet</sup> av infanteri, brøt de seg gjennom i avsnittet til "Danmark". Karene fra folkestormen kom løpende over til meg langs jernbanelinjen. De ropte: "Ivan har brutt seg gjennom ved "Danmark"!" Jeg ble sint og sa at de hadde fått ordre om å holde stillingene sine til annen ordre ble gitt. Det viste seg at det var liten vits ved dette. Det nyttet ikke å snakke til dem, så jeg tenkte at jeg <sup>kan</sup> vel greide meg like godt uten disse karene. De jeg hadde fra før kunne jeg da i allefall <sup>spesielt</sup> lite på. Jeg sa til dem at hvis de ville trekke seg bakover måtte de om Stargard og jeg <sup>skutt på</sup> Viste dem i hvilken retning de skulle gå. Så dro de, og med dette var det over med den "forsterkningen" jeg skulle få. <sup>men lydt høyt og</sup> Mens dette sto på var det begynt å mørkne. Til bataljonen var det ikke lenger noen forbindelse, da Telefonledningen var skutt over. Gjennom kikerten kunne jeg se at russerne var på vild marsj mot Stargard. Her sto jeg så "med sjegget i postkassa". Nu måtte jeg ta mine egne beslutninger og det eneste jeg kunne gjøre var å ta med meg karene mine inn til Stargard. Under dette utspant det seg de vildeste scener. Det fantes ikke dekning. Fra et banevokterhus som russerne hadde besatt hadde de fri sikt, og de pepret på med maskingeværer. Sanden føyk etter innslagene. Jeg ga karene ordre om å ta seg over som best de kunne. Annen mulighet var det ikke. Uten stopp nådde vi utkanten av Stargard, men under dette mistet vi fire eller fem mann. Her traff vi på btl. sjefen. Han var glad over å se oss igjen, for han var redd vi ikke hadde greid å komme ut av den klemmen vi var i. Han sa vi fikk sikre bataljonens tilbaketrekking gjennom byen. Det var nu blitt mørkt, og det beste vi kunne gjøre var å ta oss opp på en høyde som lå i nordlig retning. Her oppholdt vi oss til bataljonen var gjennom. <sup>semmet</sup> Vi løste oss fra fienden og tok oss ned til byen. Det viste seg at vår tilbaketrekking foregikk parallelt med russernes fremmarsj, og da vi kom til vestsiden var russerne allerede der. Vi tok noen fanger her, og det viste seg at det var polakker. De snakket godt tysk, så det var ikke så vanskelig å få spurt dem ut. Jeg vet ikke om de snakket sant eller ikke, men det høstes ganske sannsynlig ut det de fortalte. Straks russerne hadde okkupert Polen, eller "befriidd" som det het, så ble den mannlige befolkningen mobilisert. De fikk utlevert russiske uniformer og våpen, og det ble fortalt dem at de måtte være snille gutter. Vi vet dere har familie der og der, og hvis dere ikke kjemper skikkelig går det ut over dem. Den innsats de viste tydet på at <sup>de skal hysse alle almu</sup> det var sant det de fortalte. På samme måte var det med rumenere og andre folkeslag vi kom i kontakt med. <sup>skredder</sup>

Efter innsatsen ved Stargard trakk vi oss stadig tilbake. Vi gikk i nye stillinger, sløss så lenge det var mulig, løste oss fra russerne, og gikk i nye stillinger lenger bak.

Torgeir

-5-

Under denne tiden hadde jeg liten eller ingen kontakt med andre nordmenn. Det var en ltn. som het Ole som var adjutant hos bataljonskommandøren. Av og til kom han med en ordre fra kommandøren og da fikk vi vek-slet noen ord.

Omkring månedskiftet februar-mars havnet vi i en liten by som het Rep-lieu. Her gikk det hardt for seg. Motorvegen gikk gjennom her, og jeg fikk den med i avsnittet mitt. Til høyre ~~for meg~~ hadde jeg 9.kp. som ble ført av en kapt. Mehrle. Til høyre for ham igjen lå Leon Degrelle med sine flamske og valonske frivillige. En gang senere fikk jeg også anledning til å hilse på Degrelle. Han var en kjempeflott kar. Rester av den spanske "Blå divisjon" var også i innsats her. I motsetning til de fleste av offiserene, var det ikke godt å komme ut av det med kapt. Mehrle. Også bataljonskommandøren hadde sine vanskeligheter med ham.

Karer fra hæren hadde gravet ut sammenhengende stillinger i dette om-rådet. Foran stillingene til 9.kp. var det en liten høyde. Foran mitt avsnitt var det et lite skogholt hvor jeg hadde en stående oppklarings-patrulje. Avstanden tilbake til stillingene var ca 50 m. Ved det første angrepet ble disse karene meiet ned. Russerne angrep med pansere, og in-fanteriet fulgte på lastebiler. Kommet frem til høyden foran 9.kp. stop-pet de opp og ut veltet russerne. Det var klart at tyngden i angrepet ville treffe stillingene til 9.kp. I denne situasjonen sier Mehrle til sin første troppsjef at han ~~mått forsøke~~ ville forsøke å få forbindel-se til bataljonen. Dette var jo en uhyrlighet. Det sto ikke skrive noe sted at han skulle gjøre slike ting. Han skulle i høyden ha sendt avsted en ordonans. Selv ikke en underoffiser kunne undværes i en slik situa-sjon. Men han kom ikke langt. Et granatnedslag like i nærheten drepte ham på stedet. - Da soldatene oppdaget at kompanisjefen kunne gjøre slik, tenkte de vel som så at da har heller ikke vi noe her å gjøre, og resultatet var at hele bølgingen havnet over hos meg. Hva skulle så jeg gjøre? Heller ikke hos oss var det lenger noen forbindelse til btl. staben. Jeg fikk tak i en stabssersjant, en tysker som het van Behren, litt av en røff type foren, litt til høyre for oss lå det en liten husgruppe, og jeg ga ordre til sprangvis fremrykking mot denne husklynge. Da vi var kommet frem dro vi oss så langt over mot høyre som mulig. Herfra stormet vi inn i stillingene til russerne for å rulle opp grav-ene over mot mitt avsnitt. Men dette viste seg å være umulig. Russerne sto tett som sild i tønne, og selv om van Behren og jeg side om side angrep dem, var det vanskelig å komme fremover. De nærmeste russerne var bare 4 til 5 meter fra oss, og vi holdt dem nede ved hjelp av maskin-pistolene våre. Van Behren var kledd i en motorsykkelfrakk og jeg hørte plutselig som om han skulle fått et slag mot frakken. Jeg skjønnte ikke straks hva som var skjedd. Van Behren ~~var~~ <sup>kom</sup> opp på siden av meg, og han kastet en håndgranat fram på gravkanten like foran de nærmeste russerne. "Her har du din pørsjon"! ropte han. Jeg snudde meg mot ham og så at han

Torgeir

-6-

bleknet, og at det piplet blod frem fra munnen hans. Her var det ikke mer å oppnå, vi måtte se å komme oss tilbake hurtigst mulig. Det viste seg senere at van Behren hadde fått lungeskudd. Vi fikk sendt ham bak, -over. Senere har jeg ikke hørt hvorledes det gikk med ham, men jeg håper han greide seg.

Vi måtte leihger tilbake. Tilslutt gikk stillingen tvers gjennom landsbyen. Vi holdt ut i Replin natten og formiddagen gjennom. I denne tiden hadde jeg flere samtaler med btl. kmd. Hoffmann. Han var nokså frittalende, og vi snakket sammen om hvorledes det hele skulde ende. Jeg hevdet at for oss var krigen tapt, og det var han enig i. Men stadig fikk vi jo ordre om at stillingen skulle holdes uansett, "Laut Führerbefehl". Hoffmann var egentlig fra Saarbrücken, og av yrke var han siv. ingeniør. Det var godt å kunne snakke fritt ut med ham om alt mulig.

Mens vi lå i denne stillingen skjedde det en artig episode. Morgenen kom med fint solskinn. Litt til venstre i avsnittet vårt var det et lite skogholt. Midt på blanke formiddagen kom en russer ut av dette skogholtet. Han tok av seg hjelmen, satte seg ved et tre, og lente seg behagelig tilbake. Denne skjodesløsheten endte krigen for ham. Etter en tid kom det ett par av kameratene hans og de dro ham vekk. Men for oss så det ut som de hadde mistet vettet aldeles, for etter en tid kom det nok en russer og satte seg på samme sted.

I kveldingen angrep så russerne med pansere. Jeg hadde en svært gunstig stilling bak et hushjørne i hovedgaten, og her fikk jeg to pansere ved hjelp av "panserneven". Begge fikk seg en fulltreffer "midtskips". Deler av mannskapet hoppet ut og forsvant, men det falt en god del russere i disse kampene.

Ut på kvelden fikk jeg ordre om at kompaniet mitt skulle være baktropp mens bataljonene trakk seg lenger tilbake. Jeg likte ikke dette. Styrken var skrumpet inn til en 20 - 25 mann, og ved hjelp av disse få karene måtte jeg gi inntrykk av at hele bataljonsavsnittet var besatt. Det ble å løpe fra den ene posten til den neste for å løsne noen skudd her og der. Ikke viste vi hva russerne kunne finne på, og hvor meget de ~~visste~~ ante. Jeg hadde nettopp inispisert en dobbeltpost da den ene av karene kom løpende etter meg. Hesblesende fortalte han at Ivan hadde vært der og snappet kameraten hans. De hadde stappet et lommeterklær i munnen hans og så fått ham med seg over. Karen var en folketysker fra Romania og jeg hadde mistanke om at han kunne noe russisk. Tankene jog gjennom hodet mitt. De behøvde bare ta ham med seg noen meter vekk, forhøre ham, og dermed bli klar over hvorledes situasjonen var. Fra bataljonen hadde vi fått et bestemt klokkeslett å holde oss til. Etter dette sto det oss fritt å løse oss fra fienden. Å forlate stillingen før, var det samme som å risikere at hele bataljonen gikk, hopps. Tiden sneglet seg avsted, men endelig var det kommet så langt, og vi kunne heldigvis ta oss til-

Torgeir

-7-

bake nokså uforstyrret.

Nå fulgte en tid hvor vi kjempet ~~oss~~ fra skanse til skanse. Alltid tilbake. Vi hadde ingen krefter å sette inn i noe motangrep. Artilleristøtte var det ikke lenger noen som snakket om. Panserstyrkene våre skrumpet inn for hver dag. På den annen side så det ut som om russerne stadig fikk nye forsterkninger.

En av de siste dagene jeg var med, kan jeg huske at jeg hadde kp. stabskvarter sammen med sjefen for 7. kp., overlt. Hund. Vi var nå like syd for Stettin, her traff jeg sammen med en kar fra "Wiking", han het Torbjørn, og han var nå ved artilleriet. Kvarteret vårt var i et nokså stort hus. Da avsnittetene våre grenset inn til hverandre, ble vi enig om fordeling av vaktholdet. Gavlsiden som vendte mot russerne skulle jeg sørge for mens <sup>Hund</sup> hans vaktpost skulle ta seg an den andre siden av huset. Om natten ble det et forferdelig leven her. Det virket som <sup>om</sup> russerne hadde fått en ekstra forsyning med vodka, for det var en skriking og et skrål uten like. Over til dem var det bare ca. 60 meter, og <sup>her</sup> ~~var~~ <sup>sto</sup> det en halmstakk. Denne skjød vi i brann med lyssporkuler ~~og~~. Når det gjalt tyngre våpen så var russerne så overlegne at de skjød etter alt de så med panservernkanoner. Lite festlig ~~altså~~. Fra her vi lå var det helt flatt inn mot Altdamm, og siste gang jeg snakket med Hoffmann kan jeg huske jeg sa, at skulle vi videre bakover måtte dette skje om natten, for om dagen var det ikke råd å bevege seg i dette lende. Hoffmann forstod godt dette, men han la til at ifølge "Führerbefehl" skulle stillingen holdes! Om formiddagen skjød russerne seg inn på huset vårt, og det gikk nokså varmt for seg. Men plutselig forla de ilden bakover i hovedkampfeltet vårt. Dette virket mistenkelig og jeg sa til Hund at her er det noe som ikke stemmer. Vi hadde nettopp kommet inn etter å ha krabbet en inspeksjonsrunde gjennom stillingene våre. Det at ilden ble forlagt bakover var vanligvis et tegn på forestående angrep. Jeg kastet et blikk ut i gangen og her sto det en russer med hevet bajonett. Han hadde nettopp stukket ned den vaktposten jeg hadde ved døren. Her måtte vi ut! Et blikk gjennom vindusskoddene viste oss at det vrimlet av russere på gårdsplassen. Vi kastet håndgranater, feiet i veg med maskingeværene samtidig som vi skrek "Hurra" det vi kunne. De som ikke var truffet forsvant bak ~~ka~~ uthus og rundt hushjørner og vekk var de. Torbjørn som hadde operert som fremskutt ildleder for artilleriet hadde ikke mer der å gjøre. <sup>han</sup> Han hadde ikke mer å skyte med, så for ham var det bare å komme seg vekk. Jeg sa det til ham, og den dag i dag kan jeg se for meg hvorledes han og karene hans som var nedlesset med radioutstyr forsvant bakover. Jeg traff senere hjemme i Norge, og han husket ~~også~~ denne episoden godt.

Torgeir.

-8-

Russerne var under full fremrykking både til høyre og venstre for oss så vi måtte bare se å komme oss vekk. Jeg sa til karene mine at over dette åpne stykket får vi bare spurte i veg. Her nytter det lite med noe annet, for det finnes ikke dekningsmuligheter. Her mistet jeg ham som førte den tunge troppen min. D.v.s. hadde ført den. For <sup>en frammarsj</sup> det var ingen ting igjen. En kar som het Kuffernagel omkom ved et granatnedslag like ved oss. Hele maven hans var revet opp. Vi fikk slept ham med oss et stykke, men da han så var død, måtte vi bare etterlate ham der.

Omsider kom vi oss over. Her traff vi Hoffmann og Spørle. Spørle var sjef for 21. btl. Vi fikk ordre om å gå i stilling så fort råd var. 150 meter skulle vi forsvare. Jeg spurte ham om han viste hvor mange mann jeg hadde igjen! Nei det er vel kanskje ikke så mange nå, sa han. Jeg svarte at jeg hadde Høpken som hadde ført 1. tropp og 7 mann tilbake. Samtidig sa jeg det var best vi fikk utlevert kikkerter så vi kunne se hverandre. Han smilte av dette, men vi hadde ikke noen annen mulighet enn å forsøke. Under dette fikk jeg et skudd gjennom låret, og dermed var krigen over for mitt vedkommende.

Da jeg kom til feltsykehuset ble jeg liggende å vente på at det skulle bli min tur til å bli skikkelig forbunnet. Jeg lå da i nærheten av en nordmann som var ille tilredt. Han het Njål Bjørkeli. Han var nærmest bevisstløs, og det var ikke mulig å forstå noe av det han forsøkte å si. Jeg ropte <sup>der</sup> til ham, men fikk ikke noe fornuftig svar. Han døde der på sykehuset. Han var løytnant, men jeg vet ikke hvilket kompani han hadde vært ved.

Det var ikke så mange nordmenn jeg traff denne tiden. I nærheten av Hornskrug hørte jeg en kommandere på den andre siden av vegen. Vi skulle forsøke å oppholde russerne noe her. Jeg ropte over til ham, men jeg er ikke sikker på hvem det var. Situasjonen var ikke slik at vi kunne føre noen samtale, *langt mindre vil vi se hverandre*

Hvis jeg skulle gi en vurdering av den tiden jeg var med i sluttkampene så var tiden i Kurland den beste. Her hadde vi inntrykk av at vi kunne kjempe på likefot med russerne. Enkelte steder kastet vi dem også tilbake. I disse kampene i Kurland deltok ~~også~~ enheter fra hæren, samt frivillige enheter fra Estland og Latvia. Disse frivillige slåss ~~med~~ <sup>med</sup> ryggen mot sjøen. De viste hva som ville hende dem om de falt i russernes hender, og innsatsen deres var preget av det. I nærheten av Preekuln hadde vi de hardeste kampene. Senere i Pommern var vi, bortsett fra kampene om Arnswalde, stadig på tilbaketog. <sup>Dette</sup> ~~Nor~~ som tærte sterkt på kreftene. På tross av dette lå moralen på et høyt plan. I Kurland var det ett par karer av de norske frivillige som stakk av og kom seg over til russerne. Vi fikk høre en del fantord for dette, men vi hadde svar å gi dem som kom med kritikken. Allerede så tidlig som i 1941 fantes det overløpere blandt tyskerne. Helt opp til generals rang.

Torgeir.

-9-

Når det gjelder russernes innsats, så var den like hard i Kurland som den senere ble det i Pommern. Den største forskjellen lå ~~vet~~ i at de i Pommern disponerte over adskillig større panserstyrker.

Når det gjelder helt spesielle episoder er det vanskelig å trekke frem <sup>noen</sup> enkelt. Kampene artet seg jo nokså likt hele vegen. Det at vi var inne-sluttet eller var truet med å bli det, hørte så å si til ~~ad~~ dagens orden. Ofte følte en seg nokså fortapt. Særlig i de siste slagene rundt Stettin, hvor situasjonen til stadighet var prekær.

Til slutt vil jeg gjerne fremheve Per Børresen. Jeg hadde truffet ham som lege på Mius-fronten i 1942. Siden mener jeg å ha sett ham nede i Kaukasus. Så ~~traff~~ jeg ham under sjøtransporten til Stettin, det var siste gang jeg snakket med ham. Han var anerkjent og respektert som meneske og som lege, og hans fremragende innsats ble belønnet med jernkorset av første klasse.